

Sygn. akt I ACa 421/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2022 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 26 lutego 2021 r., sygn. akt I C 223/20

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

	SSA Mieczysław Brzdąk	
--	-----------------------	--

Sygn. akt I ACa 421/21

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił, że umowa o Mieszkaniowy Kredyt Hipoteczny w złotych indeksowany kursem CHF, numer (...), zawarta w dniu 21 listopada 2008r. pomiędzy (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną w K. a A. J., jest nieważna oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda 6.417 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach.

W dniu 21 listopada 2008 r. została zawarta pomiędzy stronami umowa o mieszkaniowy kredyt hipoteczny w złotych indeksowany kursem CHF nr (...), na podstawie której pozwana udzieliła powodowi kredytu w kwocie 120.000 zł na nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkaniowego położonego w R. przy ul. (...) (§ 1 ust. 1-3 umowy). Kredyt był indeksowany kursem CHF. Spłatę kredytu rozłożono na 360 rat kapitałowo – odsetkowych, tj. do dnia 15 grudnia 2038 r. (§ 1 ust. 2 umowy). Umowa kredytu nie określała kwoty kredytu w walucie CHF.

Oprocentowanie kredytu w okresie pierwszych 24-miesięcy od dnia podpisania umowy było oprocentowaniem według stałej stawki procentowej, stanowiącej sumę przyjmowanej przez bank stopy bazowej oraz marży banku. Stała stawka oprocentowania wynosiła 4,27% w stosunku rocznym. W dalszym okresie kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę zmiennej stopy bazowej 6M LIBOR oraz marży banku – w pierwszych dwóch latach okresu kredytowania oraz stawki indeksu 6M LIBOR i marży banku. Marża banku wynosiła 0,85 p.p. i miała być niezmienna w całym okresie kredytu, z zachowaniem odrębnych postanowień umowy, tj. do czasu ustanowienia zabezpieczenia docelowego, o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt a umowy, marża zostaje podwyższona o 0,75 punktu procentowego (§ 3 ust. umowy).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu było ustanowienie hipoteki kaucyjnej do kwoty 180.000 zł, na nieruchomości położonej w R. przy ul. (...) (§ 6 ust. 1a umowy).

Kredyt został uruchomiony w dniu 12 grudnia 2008 r. na wniosek powoda. Wysokość kursu na ten dzień wynosiła 1 CHF = 2,3708 zł.

Wypłata kwoty kredytu nastąpiła w 1 transzy na łączną kwotę 50.615,83 CHF, tj. 120.000 zł. Stosownie do informacji pozwanej o koszcie kredytu - całkowity koszt kredytu został określony na kwotę 93.587,02 zł (§13 ust. 3 umowy). Na dzień 21 października 2019 r. z tytułu udzielonego kredytu powodowi pozostała do zapłaty kwota 34.326,72 CHF, w tym saldo kapitałowe w wysokości 34.325,65 CHF i odsetki w wysokości 1,07 CHF. W związku z udzieleniem i obsługą kredytu naliczone zostały następujące koszty – 720 zł tytułem prowizji za udzielenie kredytu, 460 zł tytułem wpisu hipoteki, 19 zł tytułem podatku od czynności cywilnoprawnych, 100 zł tytułem zawarcia aneksu. Pozwana pobiera także coroczną opłatę w wysokości 96 zł tytułem składki na ubezpieczenie nieruchomości.

Zawarcie umowy kredytowej poprzedzone zostało złożeniem przez powoda w dniu 9 października 2008r. wniosku kredytowego, w którym powód określił kwotę kredytu na 120 000 zł. W załączniku nr 11 do tego wniosku powód oświadczył, że dokonał wyboru oferty kredytu w złotych indeksowanego do waluty obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z takim kredytem. Oświadczył również, że został poinformowany przez pracownika banku o ryzykach i skutkach wynikających ze zmiennej stopy procentowej oraz zmiany kursów i jest w pełni świadomy ich ponoszenia oraz jest świadomy tego, że każda zmiana kursu walutowego oraz stopy procentowej będzie miała wpływ na wysokość zaciągniętego kredytu oraz wysokość rat kapitałowo – odsetkowych.

Umowa w zakresie indeksacji (waloryzacji), zarówno kwoty kredytu jak i rat kredytu, zawiera następujące postanowienia:

- § 1 ust. 1 – „Bank udziela Kredytobiorcy na jego wniosek z dnia 13.10.2008 roku kredytu w złotych indeksowanego kursem CHF w wysokości (...). Równowartość wskazanej kwoty w walucie CHF zostanie określona na podstawie gotówkowego kursu kupna CHF Banku z dnia wypłaty (uruchomienia) pierwszej transzy kredytu (kurs notowany z pierwszej tabeli kursowej Banku – tabela A w tym dniu) i zostanie podana w harmonogramie spłat.”;
- § 2 ust. 4 – „Kredyt zostanie uruchomiony w złotych, a jego równowartość w walucie CHF ustalona zostanie według kursu kupna określonego w § 1 ust. 1, w dniu uruchomienia kredytu.”

- § 4 ust. 1 zd. 2 – „Kredyt, odsetki oraz inne zobowiązania wyrażone w CHF będą spłacane w złotych jako równowartość raty w CHF przeliczonej według gotówkowego kursu sprzedaży CHF Banku z dnia wymagalnej spłaty raty (kurs notowany z pierwszej tabeli kursowej Banku – tabela A, w tym dniu).”

„Kredyt powód zamierzał zaciągnąć” w związku z zakupem mieszkania. Wybrał w tym celu pozwany bank, którego był klientem. Przedstawiono mu ofertę kredytu frankowego. Powód posiadał zaufanie do banku, zależało mu na kredycie, którego ratę będzie w stanie spłacać, a także na szybkim dokonaniu transakcji zakupu nieruchomości. Powód nie został poinformowany o końcowej kwocie, jaką ostatecznie będzie spłacał tytułem raty kapitałowo-odsetkowej. Powód „decydując się na kredyt” nie miał świadomości, jaką rolę pełni frank szwajcarski w umowie, był przekonany, że musi zwrócić wyłącznie otrzymaną kwotę wraz z odsetkami. W czasie dokonywania spłat rat kredytu powód zastanawiał się nad możliwością jego przewalutowania, ale koszt takiej procedury był dla niego zbyt duży.

W 2006r. Komisja Nadzoru Finansowego opracowała Rekomendację S dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Zgodnie z tą Rekomendacją w relacjach z klientami w obszarze działalności związanej z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie bank powinien stosować zasady profesjonalizmu, rzetelności, staranności oraz najlepszej wiedzy. Bank powinien również dołożyć wszelkich starań, aby przekazywane klientom informacje były zrozumiałe, jednoznaczne i czytelne. W piśmie z dnia 25 kwietnia 2008r. Dyrektor Departamentu Kredytów Detalicznych pozwanego banku przypominał o obowiązkowym stosowaniu wytycznych wynikających z tej Rekomendacji, natomiast w piśmie z dnia 6 kwietnia 2009r. wskazywał na dwa udogodnienia wprowadzone dla klientów spłacających kredyty denominowane w CHF, a mianowicie spłatę kredytu według kursu średniego NBP z dnia płatności oraz możliwość przewalutowania na preferencyjnych warunkach.

W przypadku kredytu powoda średni kurs NBP pozwany bank stosował do rozliczeń w okresie od kwietnia 2009r. do końca 2009r. oraz od początku 2015r. do chwili obecnej.

Wskazał Sąd Okręgowy, że powyższy stan faktyczny ustalił w oparciu o niekwestionowane przez strony dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w oparciu o zeznania powoda.

W ocenie Sądu I instancji zeznania świadków K. W. (k. 249), A. Z. (k. 250) i R. W. (k. 250) w zasadzie nie istotnego do sprawy nie wniosły. Świadkowie A. Z. i R. W. nie uczestniczyli bezpośrednio w procesie zawierania umowy z powodem, byli wyłącznie osobami upoważnionymi z ramienia banku do podpisania umowy, po zakończeniu całego procesu kredytowego. Z kolei świadek K. W. nie pamiętała powoda, jako kredytobiorcy, a co za tym idzie procedury, jaka była stosowana podczas zawierania z powodem umowy o kredyt. Świadek zeznała tylko ogólnie na temat stosowanych procedur, nie pamiętała jednak zakresu informacji udzielanych klientom odnośnie ryzyka kursowego ani też czy wyjaśniano im dlaczego stosowane są kursy kupna i sprzedaży waluty.

Sąd Okręgowy pominął wnioski dowodowe zgłoszone przez pozwaną zawarte w pkt I.3 lit. I, J, O, P, Q, R, S, U, V, W odpowiedzi na pozew oraz wnioski powoda o przeprowadzenie dowodów z dokumentu prywatnego rozliczenia płatności kredytu, rozliczenia w PLN z wyłączeniem indeksacji i uwzględnieniem oprocentowania wg umowy, rozliczenia księgowych wpłaconych w PLN oraz wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego uznając, że nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.). Na tej też podstawie Sąd pominął także wnioski dowodowe z zeznań świadków P. J. i R. G., Świadkowie ci nie uczestniczyli bowiem w zawarciu umowy z powodem, zaś ich zeznania co do sposobu ustalenia przez pozwaną kursów CHF, sposobu ustalania spreadów konieczności i sposobu pozyskiwania waluty CHF przez pozwaną, a także ryzyka ponoszonego przez bank w związku z zawieraniem umów indeksowanych kursem CHF, nie miałyby zatem bezpośredniego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem istotne było, czy i jakie informacje pozwana przekazała powodowi na etapie przygotowania umowy i jej zawarcia, a takich informacji świadkowie nie mogli posiadać, skoro nie uczestniczyli w zawarciu tej umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie główne powoda zasługiwało na uwzględnienie, a to wskutek tego, że umowa kredytu zawarta przez strony w dniu 21 listopada 2008 r. jest nieważna.

Wskazał Sąd, że umowa będąca przedmiotem sporu, jest umową kredytu w rozumieniu art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, który stanowi, że przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Art. 69 § 2 ustawy stanowi, że umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności m.in. strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje oraz warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy. W dniu 26 sierpnia 2011 r. do art. 69 ust. 2 został dodany m.in. pkt 4a, regulujący możliwość zawierania umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, jednakże umowa taka musi wskazywać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Poza tym zmiana prawa bankowego dokonana ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. w art. 69 ust. 3 dała możliwość kredytobiorcy, w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. Przed wejściem w życie tej zmiany prawa bankowego (tzw. ustawy antyspreadowej), kredytobiorca nie mógł dokonywać spłat w walucie.

Wskazał Sąd Okręgowy, że bezspornym w sprawie jest, że zawierając umowę kredytu w dniu 21 listopada 2008 r. pozwana miała status przedsiębiorcy, a powód status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. Umowa zrodziła między stronami stosunek obligacyjny, którego nieodłączną cechą jest zgodna wola stron zarówno co do jej zawarcia jak i jej postanowień, które muszą jednak być na tyle jasne i zrozumiałe dla każdej ze stron, aby nie narażały strony na rażącą sprzeczność postanowień umowy z jej interesem. Zgodnie z zasadą swobody umów strony mogą dowolnie ukształtować stosunek umowy, przy czym granice swobody umów wyznacza art. 353¹ k.c., który stanowi, że treść i cel stosunku umownego nie może sprzeciwiać się właściwości stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Z uwagi na to, że powód – jako strona umowy kredytu hipotecznego – jest konsumentem, stąd konieczność zachowania przepisów regulujących ochronę konsumenta także przez banki, które winny respektować m.in. przepisy Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Wskazał Sąd I instancji, że zgodnie z art. 69 Prawa bankowego umowa kredytu musi określać wysokość udzielonego kredytu, walutę kredytu, warunki na jakich został udzielony, zasady jego zwrotu, zasady procentowania i jego zmiany, terminy spłaty. Już w dacie zawarcia umowy konieczne jest ustalenie wysokości kredytu, a tym samym wysokości zobowiązania kredytobiorcy (konsumenta) wobec banku, co może być wyrażone w sposób kwotowy albo też poprzez zastosowanie obiektywnie weryfikowalnego mechanizmu jego waloryzacji, w tym indeksacji walutą obcą, także kursem franka szwajcarskiego. Dopuszczalne jest zastosowanie przez strony konstrukcji klauzuli waloryzacyjnej, w tym walutowej, a to celem ograniczenia niekorzystnych dla obu stron stosunku umownego skutków zmiany wartości pieniądza polskiego. Zastosowanie walutowych klauzul indeksacyjnych winno się opierać na takich zasadach, by zmienność kursu waluty obcej była wyznaczana przez element zewnętrzny, obiektywny wobec stron umowy, a określany przez instytucje finansowe spełniające kryteria bezstronnego działania w stosunku do banku udzielającego takiego kredytu. Zasadniczo dopuszczalne jest stosowanie indeksacji walutowej, co nie narusza ani zasady nominalizmu z art. 358¹ k.c., ani zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., pod warunkiem, że pozwala na określenie koniecznych przedmiotowo postanowień umowy kredytowej, określonych w art. 69 Prawa bankowego. Istnieje zatem wymóg zastosowania takiego mechanizmu określania kursu CHF na potrzeby ustalenia zarówno salda kwoty kredytu jak

i rat spłaty, który byłby niezależny od arbitralnych decyzji kredytodawcy, w tym posłużenia się kursami innych instytucji finansowych, w szczególności średnim kursem NBP, nawet z określonym w umowie, dopuszczalnym

poziomem odstępowania, tak aby kredytobiorca z góry mógł ustalić poziom, do którego ponosi ryzyko związane ze skorzystaniem z takiego kredytu w konkretnym banku, oferującym znane z góry warunki ustalania wysokości rat kapitałowych, rzutujących automatycznie na wysokość faktycznie spłacanego oprocentowania. Istotne jest także by kredytobiorca takie zapisy zaakceptował, pomimo braku możliwości przewidzenia z góry kwotowego wymiaru poszczególnych rat.

Art. 385¹ § 1 k.c. daje możliwość badania łączącej konsumenta z przedsiębiorcą umowy celem ustalenia, czy zawarte w niej postanowienia mają charakter niedozwolony (abuzywny) tylko w odniesieniu do tych postanowień, które nie zostały z konsumentem indywidualnie uzgodnione. Zasadniczo kontroli poddawane są te postanowienia, które nie określają głównych świadczeń stron.

W przypadku gdy dane postanowienie określa główne świadczenia stron, przesłanką dopuszczalności jego kontroli jest (poza brakiem indywidualnego uzgodnienia z konsumentem) stwierdzenie, że nie zostało ono sformułowane w sposób jednoznaczny.

W 2006 r. Komisja Nadzoru Finansowego opracowała Rekomendację S dotyczącą dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Zgodnie z tą Rekomendacją w relacjach z klientami w obszarze działalności związanej z ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie bank powinien stosować zasady profesjonalizmu, rzetelności, staranności oraz najlepszej wiedzy. Bank powinien również dołożyć wszelkich starań, aby przekazywane klientom informacje były zrozumiałe, jednoznaczne i czytelne.

Dokonując oceny postanowień umowy kredytu kwestionowanych przez powoda Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że umowa ta jest nieważna w całości ze względu na bezskuteczność jej głównych postanowień i niedopuszczalność zastąpienia ich innymi.

Kwestionowane przez powoda postanowienia zawarte zostały w:

- § 1 ust. 1 – „Bank udziela Kredytobiorcy na jego wniosek z dnia 13.10.2008 roku kredytu w złotych indeksowanego kursem CHF w wysokości (...). Równowartość wskazanej kwoty w walucie CHF zostanie określona na podstawie gotówkowego kursu kupna CHF Banku z dnia wypłaty (uruchomienia) pierwszej transzy kredytu (kurs notowany z pierwszej tabeli kursowej Banku – tabela A w tym dniu) i zostanie podana w harmonogramie spłat.”;
- § 2 ust. 4 – „Kredyt zostanie uruchomiony w złotych, a jego równowartość w walucie CHF ustalona zostanie według kursu kupna określonego w § 1 ust. 1, w dniu uruchomienia kredytu.”
- § 4 ust. 1 zd. 2 – „Kredyt, odsetki oraz inne zobowiązania wyrażone w CHF będą spłacane w złotych jako równowartość raty w CHF przeliczonej według gotówkowego kursu sprzedaży CHF Banku z dnia wymagalnej spłaty raty (kurs notowany z pierwszej tabeli kursowej Banku – tabela A, w tym dniu).”

W § 1 ust. 1 zawarte zostało postanowienie obejmujące zobowiązanie banku do udzielenia powodowi kredytu w kwocie wyrażonej w walucie polskiej oraz wprowadzono postanowienie, zgodnie z którym kapitał kredytu udzielonego powodowi w walucie polskiej poddawany będzie przeliczeniu na walutę obcą – CHF. Tak ustalona kwota stanowi bazę do wyliczenia wysokości rat, także wyrażonych w walucie CHF, które następnie przeliczane są na walutę polską. Postanowienie to określa zatem sposób ustalenia wysokości zobowiązania powoda, przy zastosowaniu klauzuli, tzw. klauzuli waloryzacyjnej czy indeksacyjnej, co oznacza, że wysokość świadczenia pieniężnego, czyli sumy, jaką ma zapłacić kredytobiorca bankowi, nie jest określona wprost (poprzez wskazanie konkretnej ilości jednostek pieniężnych), a w sposób pośredni, poprzez opisanie wartości, jaką ma mieć spełniane świadczenie za pomocą miernika innego niż pieniądź, w tym wypadku waluta obca. Generalnie dopuszczalne jest stosowanie tego typu klauzul, głównie w celu uniknięcia skutków zmiany siły nabywczej pieniądza w czasie, wymaga się jednak zastosowania takiego miernika służącego do dokonania opisanego przeliczenia, który będzie spełniał kryterium stabilności.

Postanowienia umowy zawarte w § 1 ust. 1, § 2 ust. 4 i § 4 ust. 1 zd. 2 wskazują na to, że przeliczenie będzie dokonywane dwukrotnie – przy wypłacie kredytu oraz przy przeliczaniu rat celem ustalenia wyrażonej w walucie polskiej kwoty, jaką ma spłacać powód. Nadto pierwsze przeliczenie będzie dokonywane według kursu kupna, a drugie – według kursu sprzedaży „i co najistotniejsze oba te kursy będą ustalane według tabel obowiązujących w banku udzielającym kredytu. Wobec tego, w ocenie Sądu I instancji, wskazane postanowienia umowy zawierały klauzule abuzywne, gdyż pozwalały bankowi na dowolne ustalanie kursów kupna i sprzedaży waluty na potrzeby rozliczeń kredytowych. Umowa zawierała bowiem odesłanie do „tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych i indeksowanych kursem walut obcych”, nie wskazując w żaden sposób warunków ich ustalenia i pozostawiając to do wyłącznej dyspozycji banku. Negatywna weryfikacja postanowień umowy daje podstawę do przyjęcia zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., że takie postanowienia nie wiążą konsumenta i są bezskuteczne od momentu zawarcia umowy.

Według Sądu I instancji „w świetle okoliczności niniejszej sprawy z całą stanowczością należy stwierdzić, że bank przy zawieraniu umowy kredytu posłużył się wzorcem umowy”. Wobec tego zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie z klientem spoczywał na pozwanej. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie wykazało, iż te kwestie, nie były uzgodnione z powodem indywidualnie, a pozwana nie przedłożyła na tę okoliczność żadnych dowodów. Oświadczenie (k. 117), z którego wynika, że powód akceptował zasady funkcjonowania kredytu indeksowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej, a w szczególności został poinformowany o ryzyku zmiany kursów walut, stanowi w istocie oświadczenie blankietowe. Z kolei obowiązkiem przedsiębiorcy dokonującego czynności z konsumentem jest podjąć takie działania, aby w sposób jasny, przystępny, zrozumiały i wszechstronny wyjaśnić mu wszelkie niezbędne informacje mające istotne znaczenia dla przyszłej umowy. Zadaniem banku udzielającego kredytu było wyjaśnienie powodowi zasad, na jakich będzie ustalany kurs waluty obcej, tym bardziej, że był to kurs ustalany przez kredytodawcę. Tymczasem za wyjątkiem odesłania do „Tabeli kursów” obowiązującej w banku, „pозwana” nie wyjaśniła

w jaki sposób i na jakich zasadach kursy te będą ustalane przez pozwany bank. Bank nie pouczył także powoda o skutkach zawarcia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz o zagrożeniach z tego wynikających. Umowa nie określała ani kursu CHF wobec złotego ani sposobu jego ustalania na potrzeby wyliczenia zobowiązania powoda w dacie jej zawarcia, a następnie uruchomienia kredytu, jak i przez czas jej zakładanego i faktycznego spłacania. Nawet jeśli w dacie zawierania umowy kurs sprzedaży CHF wobec złotego był znany czy też dostępny powodowi, to nie oznacza, że w kolejnych dniach przypadających na następne miesiące i lata wykonywania umowy, powód ten kurs znał, gdyż jego ustalenie pozostawione zostało wyłącznie bankowi. Dodatkowo powód nie miał żadnego wpływu na ustalanie kursu walut i wysokość rat kapitałowo – odsetkowych, a jedynie pozwany bank, zgodnie postanowieniami umowy, był jednostronnie upoważniony do określenia zobowiązania powoda.

Wskazał Sąd Okręgowy, że oceny ważności umowy, w tym jej postanowień pod względem abuzywności dokonuje się na dzień zawierania umowy, a nie na okres jej wykonywania, co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17. Zdaniem Sądu Okręgowego kwestionowane przez powoda postanowienia umowne dotyczą głównych świadczeń stron, bowiem są to postanowienia o charakterze konstytutywnym dla danego typu czynności prawnej, określającymi essentialia negotii umowy. Główne świadczenia banku przesądzające o istocie umowy łączącej go z kredytobiorcą, to oddanie mu do dyspozycji ustalonej kwoty kredytu na oznaczony w umowie czas i z przeznaczeniem na określony cel, z kolei główne świadczenia kredytobiorcy obejmują korzystanie z udostępnionej mu kwoty kredytu zgodnie z postanowieniami umowy, zwrot kwoty wykorzystanego kredytu, zapłata odsetek oraz prowizji. Klauzula waloryzacyjna (indeksacyjna) służy do ustalenia wysokości świadczenia głównego kredytobiorcy, czyli kwoty, jaką ma on zwrócić bankowi, stanowiąc instrument służący do ostatecznego ustalenia rozmiaru świadczenia kredytobiorcy. Mechanizmy, służące do przeliczania złotych na franki szwajcarskie, by mogły być stosowane muszą być uzgodnione i zaakceptowane przez obie strony w dacie zawierania umowy, a także winny być sformułowane w sposób jednoznaczny. Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez

to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną.”

Przychylając się do argumentacji przedstawionej w orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wskazał Sąd Okręgowy, że klauzule indeksacyjne zawarte w umowach kredytowych, które dotyczą warunków określania kursu wymiany CHF na walutę polską, w tym kurs sprzedaży ustalany na potrzeby obliczenia raty kapitałowo–odsetkowej albo spłacanej przed terminem pozostałej części kredytu, dotyczą głównych elementów umów indeksowanych do innej waluty niż złoty polski (wyrok TSUE z 3 października 2019 r., sprawa C – 260/18, wyrok TSUE z 14 marca 2019 r., C – 118/17, wydany w sprawie D.).

Zdaniem Sądu I instancji „w tej sytuacji mamy do czynienia z przekroczeniem tzw. granic swobody umów, związanych z samą istotą, naturą umowy (art. 353⁽¹⁾k.c.), co nie pozwala na akceptację treści zapisów dotyczących indeksacji kredytu do CHF”. Przytoczone wyżej zapisy umowy przekraczały granice wyznaczone naturą stosunku obligacyjnego, bowiem przeliczenie złotych na franki szwajcarskie i odwrotnie następować miało przy przyjęciu kursów wynikających z tabel kursowych pozwanego, czyli to bank uzyskał wyłączne prawo do określania kursu CHF dla potrzeb rozliczeń zwartych umów. Zastosowany miernik do ustalenia ostatecznie i wiążąco wysokości zobowiązań powoda w dacie zawierania umowy w dniu 21 listopada 2008 r. nie ma charakteru obiektywnego, a został pozostawiony jednostronnej i arbitralnej decyzji pozwanego. Powód nie mógł i nie ma możliwości weryfikacji prawidłowości danych umieszczanych przez bank

w tabeli kursów, a tym samym prawidłowości wyliczenia salda kredytu oraz wysokości kwoty należnych bankowi rat. Taki sposób ukształtowania zakresu praw i obowiązków stron umowy nie spełnia kryterium transparentności, godzi w równowagę kontraktową stron umowy i stawia powoda w znacznie gorszej niż pozwanego pozycji, co jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zdaniem Sądu I instancji powód jest świadomy znaczenia żądania stwierdzenia nieważności umowy i jego skutków. Nie zachodzi zatem obawa o naruszenie podstawowych standardów ochrony powoda jako konsumenta, wyznaczonych w art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, na które wyraźnie wskazywał TSUE w powołanym wyroku, jasno zalecając sądom krajowym ich przestrzeganie przy wydawaniu wyroków, które powinny pozostawać w zgodzie z powołanym przepisem oraz sposobem jego wykładni, przyjętym w orzecznictwie TSUE, w tym w wyroku TSUE z 3 października 2019 r., C – 260/18. Trybunał wskazał, iż „art. 6 ust. 1 powołanej dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej (...), przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy”.

Według Sądu Okręgowego eliminacja spornych postanowień umowy ze względu na abuzywność klauzul waloryzacyjnych, które służyły ustaleniu kursu sprzedaży CHF na potrzeby ustalenia wysokości raty kapitałowo–odsetkowej wpłynęła na zmianę głównego przedmiotu umowy i miała przełożenie na ocenę skuteczności jej wykonania ze względu na podważoną możliwość zgodnego z jej treścią ustalenia wysokości rat. Poza tym klauzule waloryzacyjne stanowią czynnik odróżniający w sposób wyraźny kwestionowaną umowę od umowy „zwykłego” kredytu złotowego, oprocentowanego według stopy WIBOR (z reguły wyższej od stopy LIBOR). Usunięcie mechanizmów dotyczących przeliczania złotych na CHF i odwrotnie prowadziłoby do powstania luki w umowie, bez możliwości jej zastąpienia.

„Ponownie odwołując się do wyroku z 3 października 2019 r., C – 260/18” wskazał Sąd, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze tylko ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści takiej czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozycyjnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę. Zatem na etapie wyrokowania, przy uznaniu abuzywności takich klauzul i konieczności ich eliminacji z umowy, art. 6 ust. 1 powołanej Dyrektywy nie pozwala na zastąpienie kursu sprzedaży z tabeli banku,

zastrzeżonego w umowie, żadnym innym kursem notowania CHF do złotego, w tym średnim kursem ogłaszanym przez NBP, nawet gdyby obie strony się na to zgadzały.

Wskazał Sąd Okręgowy, że „akceptując to stanowisko należało przesłankowo ustalić nieważność umowy z dnia 21 listopada 2008r. ex tunc, z uwagi to, że abuzywne postanowienie podlega eliminacji bez możliwości wprowadzenia na jego miejsce innego podobnego mechanizmu, tyle że dozwolonego, jak i dlatego, że zachodzi niemożność wykonywania, czyli rozliczenia takiej umowy, spowodowana wyeliminowaniem klauzuli niezbędnej do określenia wysokości podstawowego zobowiązania kredytobiorców - czyli wysokości raty kredytowej albo pozostałej do zapłacenia części kredytu”. Według Sądu I instancji wyłączona jest możliwość zastosowania na moment zawarcia umowy przepisu dyspozytywnego, umożliwiającego wykonanie zobowiązania zgodnie z wolą stron poprzez zastosowanie kursu średniego CHF publikowanego przez NBP w dniu uruchomienia kredytu, gdyż przepis art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe i obowiązuje dopiero od 1 stycznia 2009 r. Podobnie – zdaniem Sądu Okręgowego – nie jest możliwe wprowadzenie kursu średniego NBP poprzez zastosowanie w drodze analogii przepisów prawa wekslowego, gdyż ingerencja taka w treść stosunku umownego, przy braku w polskim porządku prawnym wyraźnego przepisu dyspozytywnego, mogącego mieć zastosowanie na dzień zawarcia umowy, byłaby zbyt daleko idąca zważywszy chociażby na obecny kierunek orzeczeń TSUE, w tym z dnia 3 października 2019r.

W ocenie Sądu Okręgowego nie był zasadny podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia. Roszczenie zgłoszone przez powoda jest roszczeniem o ustalenie, na podstawie art. 189 k.p.c., a te nie ulegają przedawnieniu, a skoro Sąd nie orzekał co do żądania ewentualnego, które jako świadczenie pieniężne ulega przedawnieniu – to zarzut ten na gruncie niniejszej sprawy okazał się bezpodstawny, tak samo jak zarzut dotyczący prawa zatrzymania kwoty udzielonego kredytu w wysokości objętej pozwem.

Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu wskazał Sąd art. 98 k.p.c.

Wymieniony wyrok zaskarżył pozwany zarzucając:

1. Naruszenie art. 227 k.p.c. i art. 228 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., polegające na nietrafnym przyjęciu, że dowody zgłoszone przez pozwaną w odpowiedzi na pozew w pkt 3 lit. i-w w tym zeznania świadków P. J. i R. G. nie są istotne dla rozstrzygnięcia i pominięcie tych dowodów, co w rezultacie doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych, jakoby pozwany przyznał sobie prawo do dowolnego i arbitralnego ustalania kursu CHF, oraz że stosowanie odrębnych kursów kupna i sprzedaży przy uruchomieniu i spłacie kredytu jest niedozwolone, co przesądziło o ustaleniu nieważności Umowy kredytu indeksowanego (Umowy) pomimo że:

a. świadek R. G. miał wyjaśnić co następuje:

i. przy uruchomieniu kredytu (wypłacie) i przy spłacie rat dochodzi do transakcji wymiany walutowej uzasadniających stosowanie kursów kupna i sprzedaży waluty zgodnie z art. 5 ust. 2 pkt 7 prawa bankowego;

ii. pozwany ponosi w związku z udzieleniem kredytu indeksowanego ryzyka walutowe, kursowe, kredytowe, płynnościowe i szereg innych, których nie przerzucił (i których nie da się przerzucić) w całości ani w części na „powodów” (powoda);

b. świadek P. J. miał wyjaśnić co następuje:

i. pozwany nie ustala kursu walut, tylko rynek;

ii. kurs publikowany przez pozwanego nie jest i może być ustalany dowolnie i bez ograniczeń;

c. pozostałe dowody zawnioskowane przez pozwanego również dowodziły zgodności Umowy ze stanem prawnym istniejącym w dacie jej zawierania oraz dopełnieniu wszelkich obowiązków informacyjnych, a także braku

pokrzywdzenia „powodów” (powoda) w związku z zawarciem Umowy. Co więcej niektóre z dowodów są wskazywane przez Sąd w treści uzasadnienia, co wskazuje na brak konsekwencji Sądu

2. Naruszenie art. 233§1 kpc poprzez nietrafną ocenę zebranego materiału dowodowego i przyznanie wiarygodności niektórym dowodom w szczególności poprzez ustalenie iż

a) powód decydując się na kredyt nie miał świadomości, jaką rolę pełni CHF w umowie i był przekonany, że musi zwrócić wyłącznie otrzymaną kwotę wraz z odsetkami

b) zeznania świadków K. W., A. Z. i R. W. nie wniosły nic istotnego do sprawy, skoro nawet ogólne zeznania świadków na temat procedury związanej z udzielaniem kredytów są istotne;

3. Naruszenie art. 245 k.p.c., polegające na nie wzięciu pod uwagę przy dokonywaniu ustaleń faktycznych treści dokumentów prywatnych podpisanych przez „powodów” (Wniosek kredytowy, Załącznik nr 5, Załącznik nr 11) i których treści i prawdziwości w toku procesu nie kwestionowano a „Powodowie” (powód) nie uchylili się skutecznie od skutków prawnych zawartych w tych dokumentach oświadczeń, co zostało wyjaśnione w odpowiedzi na pozew;

4. Naruszenie art. 247 k.p.c., polegające na przeprowadzeniu dowodu z przesłuchania „powodów” (powoda) przeciwko treści i osnowie Umowy kredytowej wraz z §13 ust. 3, Wniosku kredytowego wraz z Załącznikiem nr 11, instrukcji Stosowania Rekomendacji S i oparcie ustaleń faktycznych i prawnych o gołosłowne sugestie powoda, że kredytu indeksowanego do CHF nie chciał (mimo, iż o niego wystąpił, nie znał ryzyk związanych z wahaniami kursowymi (mimo, iż jest to wiedza powszechna nadto, opisana wprost w Umowie a ze złożonego przez powoda oświadczenia w Załączniku nr 11 wynika okoliczność wprost przeciwna);

5. Naruszenie art. 189 k.c. (art. 189 kpc) przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że powód posiadał interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie, pomimo iż ma ono charakter wyjątkowy a powodowi przysługiwało roszczenie o zapłatę, z którego nie skorzystał;

6. Naruszenie art. 5 ust. 2 pkt 7 prawa bankowego, polegające na jego niezastosowaniu, wskutek czego Sąd I instancji, dokonując ustaleń prawnych i faktycznych nie uwzględnił, że:

a. w wykonaniu Umowy dochodzi do dwóch odrębnych transakcji wymiany walutowej (przy uruchomieniu i spłacie kredytu), w których pozwany może stosować własne kursy walut, przy czym dla transakcji wypłaty kredytu z samej jej natury właściwy jest kurs kupna a przy spłacie kurs sprzedaży z Tabeli A;

b. stosowanie kursów kupna i sprzedaży jest czynnością bankową i nie istnieje prawny obowiązek uzgadniania tych kursów z konsumentami; żaden przepis prawa ani obyczaj {zwłaszcza w okolicznościach 2008 roku) nie przewiduje instruowania konsumentów o sposobie i metodologii ustalania kursów walut;

c. odwołanie się do własnych kursów walutowych (i samodzielnie ustalanych) nie może stanowić niedozwolonego działania, skoro jest przewidziane przepisami ius cogens;

d. zarzut rzekomej arbitralności przy ustalaniu kursów walut nie znajduje uzasadnienia w świetle braku jakichkolwiek przepisów nakazujących ustalanie kursów walut w jakiś szczególny sposób;

w rezultacie - Sąd meriti nietrafnie ustalił, że umowne odesłanie do kursów pozwanego z Tabeli A jest postanowieniem niedozwolonym, skutkującym nieważnością całej Umowy;

5. Naruszenie art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego poprzez jego błędne zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że powód powinien mieć zapewniony wpływ na kursy walut publikowane w Tabeli A pozwanego, ewentualnie że przepis ten, nakłada - oprócz obowiązku publikacji kursów - także obowiązek objaśniania zasad ich ustalania;

6. Naruszenie art. 385 § 2 k.c., polegające na jego błędnej wykładni i nietrafnym przyjęciu, jakoby umowne odesłanie do tabeli kursowej (Tabeli A) nie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny dlatego, że przyszły kurs CHF nie daje

się przewidzieć czy też ze względu na to że znane powodowi wartości kursów CHF opublikowane w Tabeli A nie zostały dodatkowo objaśnione przez wskazanie metodologii ich ustalania;

7. Naruszenie art. 109 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego w związku z art. 385¹ § 1 k.c. polegające na ich błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu, wyrażające się w nietrafnym ustaleniu, że:

a. skoro pozwany posługiwał się wzorcem Umowy, to powód:

i. nie mógł indywidualnie negocjować jej postanowień;

ii. nie miał zapewnionego wpływu na wysokość kursu CHF, który stanowi niezależny od Stron i obiektywny miernik wartości;

b. wysokość kursu CHF do którego odwołuje się Umowa stanowi jedno z postanowień umowne i z tego względu podlega regulacjom z art. 385¹ § 1 k.c. -podczas gdy Umowa jedynie odwołuje się do niezależnego od stron, obiektywnego miernika;

8. Naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie, polegające na:

a. nietrafnym przyjęciu, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG nie pozwala na zastąpienie kursu sprzedaży z tabeli banku żadnym innym kursem ogłaszanym przez NBP

b. nietrafnym przyjęciu, że wymienione w tym przepisie przesłanki abuzywności zostały spełnione łącznie w odniesieniu do postanowień umownych dotyczących indeksacji i odesłania do kursów z Tabeli A;

c. umowne odesłanie do tabeli kursowej pozwanego (Tabeli A) oraz stosowanie kursów kupna i sprzedaży przy dokonywaniu wymiany walutowej w związku z wykonywaniem Umowy:

i. było sprzeczne z dobrymi obyczajami;

ii. rażąco naruszało interesy powoda;

(...). doprowadziło do powstania nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść powoda z tego względu, że pozwany rzekomo mógł ustalać kursy walutowe arbitralnie i w sposób niczym nie ograniczony;

9. Naruszenie art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 358 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że po wyeliminowaniu umownego odesłania do kursów z Tabeli A pozwanego Umowa nie wiąże w pozostałym zakresie, gdyż nie nadaje się do wykonania jako umowa kredytu walutowego w CHF, chociaż:

a. nadal pozostaje oznaczona kwota zobowiązania wyrażona w CHF, wysokość rat w CHF, harmonogram spłat oraz oprocentowanie oparte o LIBOR dla CHF; lub

b. wskutek zastosowania przepisu dyspozytywnego można zastosować do rozliczenia kredytu kurs średni NBP zgodnie z art 358 § 2 k.c., obowiązującym w dacie zaistnienia sporu;

c. orzekanie o nieważności stosunku prawnego nie jest normalnym i typowym sposobem stosowania Dyrektywy, lecz stanowi środek ostateczny; w pierwszej kolejności należy rozważyć zawsze możliwość zachowania bytu prawnego danej Umowy - co w okolicznościach sprawy uzasadniałoby oddalenie powództwa;

10. Naruszenie art. 385¹ §3 k.c. w związku z art. 109 ust. 1 prawa bankowego przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że:

a. dyspozycja normy wyrażonej w tym przepisie obejmuje także obowiązek „objaśniania” czy uzgadniania nie będących częścią Umowy parametrów zewnętrznych, niezależnych od woli stron, takich jak kształtowanie się kursów walutowych czy oprocentowania zmiennego, a w rezultacie przyjęcie, że mechanizm indeksacji jest abuzywny dlatego, że powód nie miał rzeczywistego wpływu na kształtowanie się kursu CHF publikowanego przez pozwanego, bądź dlatego że pozwany nie objaśnił mu szczegółowych mechanizmów ekonomicznych wpływających na wysokości kursów publikowanych w Tabeli A nadto zaniedbał zapoznania powoda ze stosowanymi algorytmami używanymi do obserwacji tych kursów, przy czym zdaniem Sądu I instancji, taka wiedza (a nie sama znajomość aktualnych kursów publikowanych w Tabeli A) miałaby być na tyle niezbędna do podjęcia decyzji o zawarciu Umowy, że jej brak uzasadnia uznanie Umowy za nieważną pomimo 12 letniego okresu jej wykonywania;

b. Powód nie miał możliwości indywidualnego negocjowania postanowień Umowy, albowiem stanowiła ona narzucony im wzorzec, podczas gdy:

i. powód samodzielnie wybrał zasadę indeksacji, walutę indeksacji, rodzaj kredytu, cel kredytowania, okres kredytowania, rodzaj rat (równe i malejące), mogli negocjować prowizję, wybierać daty uruchomienia, decydować o jego przewalutowaniu na złote, czy spłacie bezpośrednio w CHF;

ii. uprawnienie pozwanego do posługiwania się wzorcem umowy w obrocie konsumenckim, regulaminami czy ogólnymi warunkami stanowiące *lex specialis* w stosunku do art. 385¹ § 3 k.c. jest przewidziane wprost w art. 109 ust. 1 prawa bankowego;

(...). Umowa kredytu nie jest umową adhezyjną, do której można po prostu „przystąpić” i której postanowienia nie są negocjowalne;

iv. kursy walut, zwłaszcza przyszłe, do których odwołuje się Umowa nie są objęte obowiązkiem indywidualnej negocjacji;

11. Naruszenie art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 EWG w związku z art. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 2 Konstytucji RP poprzez jego niezastosowanie, co w rezultacie doprowadziło Sąd I instancji do zastosowania nieproporcjonalnej dla pozwanego sankcji w postaci nieważności Umowy, co jest sprzeczne z celem Dyrektywy;

12. Naruszenie art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG poprzez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię, polegającą na bezzasadnym i dowolnym ustaleniu, że postanowienia Umowy dotyczące indeksacji kształtowały prawa i obowiązki stron w sposób prowadzący do powstania rażącej dysproporcji na niekorzyść powoda, z tego względu, że:

a. pozwany do rozliczeń w związku z wykonaniem tej Umowy stosował kurs CHF ogłaszany w Tabeli A, i który to kurs rzekomo sam ustalał (czy hipotetycznie potencjalnie mógł ustalać) w sposób arbitralny, co jest niemożliwe, gdyż pozwany nie ma takiego wpływu na rynek kursów walutowych a uprawnienie do stosowania własnych kursów jest zagwarantowane ustawowo;

b. początkowo korzystny w dacie zawierania Umowy kurs CHF wzrost wiele lat po jej zawarciu, przy czym powód byłby uprzedzony o takiej możliwości wprost w treści Umowy i nie była to okoliczność istniejąca w dacie kontraktowania;

i pomimo, że:

c. zmiana wysokości zobowiązania powoda spowodowana wzrostem kursu CHF nie zależała od pozwanego;

d. rozliczając kredyt powoda według referencyjnego, niekomercyjnego kursu średniego NBP wysokość jego zobowiązań byłaby podobna;

e. pozwany wykazał, że aby udzielić kredytu indeksowanego kursem CHF musi zabezpieczyć swoją pozycję walutową i w tym celu zaciąga pożyczki walutowe na rynku międzybankowym ponosząc we własnym imieniu własne ryzyka

kursowe, walutowe, kredytowe, tzw. niedopasowania walutowego, ryzyka prawne i inne, którymi co prawda może próbować zarządzać, ale których nie da się wyeliminować;

f. Umowa zawiera symetryczne mechanizmy pozwalające obu stronom ograniczać ryzyko związane ze zmiennością kursu walutowego;

13. Naruszenie art. 385² k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na:

a. uwzględnieniu przy ocenie zgodności Umowy z dobrymi obyczajami okoliczności nie istniejących w dacie kontraktowania, lecz zaistniałych wiele lat po zawarciu Umowy -tj. okoliczności, że kurs CHF wzrósł po latach od chwili zawarcia Umowy, przy jednoczesnym pominięciu okoliczności istniejących i stosowanych w chwili zawierania Umowy, to jest nie uwzględnieniu następujących faktów:

i. w dacie zawierania Umowy w 2008 roku, w warunkach obowiązywania zasady pewności prawa, nie istniały żadne wątpliwości co do ważności umów kredytów indeksowanych, nie istniały żadne obyczaje czy przepisy nakładające obowiązek dodatkowego wyjaśniania zasad ustalania spreadów przez banki;

ii. w dacie zawierania Umowy kredyt był korzystniejszy od kredytu złotowego a raty były niższe;

(...). powód był świadomy ryzyka kursowego i je akceptowali;

iv. żadna ze stron nie była w stanie przewidzieć przyszłych kursów CHF;

v. kursy historyczne CHF były stronom znane jako notoria;

vi. kursy CHF stosowane przez pozwanego zgodnie z art. 111 prawa bankowego były rynkowe;

vii. żadna ze stron Umowy nie miała wpływu na kształtowanie się kursu CHF;

viii. oczekiwanie, że pozwany nie będzie dokonywał czynności bankowych przy dokonywaniu z powodem transakcji wymiany walutowej przy wykonywaniu Umowy, czy stosował niekomercyjny kurs referencyjny NBP nie znajduje uzasadnienia;

ix. samodzielnego zwrócenia się powoda o udzielenie mu kredytu indeksowanego kursem CHF i wyboru indeksacji przez powoda;

x. udzielenia przez pozwanego powodowi wszelkich informacji o umowie, ryzyku kursowym, pokazaniu symulacji zmian wysokości zobowiązania w zależności od zmian kursowych;

xi. udostępnienia powodowi z wyprzedzeniem projektu Umowy do zapoznania się;

W rezultacie Sąd doszedł do konkluzji, że Umowa, która w dacie zawierania była dla powoda korzystniejsza niż umowa kredytu złotowego i nie była abuzywna, nabrała cech abuzywności wskutek czynników niezależnych od pozwanego (decyzji Banku (...) (...)) i w oparciu o kryteria oceny abuzywności wykształcone wskutek jednej z linii orzeczniczych w latach 2018 - 2020.

b. zastosowaniu do oceny zgodności Umowy z dobrymi obyczajami obyczajów nieistniejących w dacie kontraktowania lecz ewentualnie w dacie orzekania a polegających na obowiązku objaśniania konsumentom zasad i mechanizmów kształtowania się kursów walut i ustalania spreadu przez pozwanego - przy czym pozwany wyłącznie w twierdzeniach powoda sformułowanych na potrzeby procesu;

14. Naruszenie art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ustawy prawo bankowe w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 358 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, iż Umowa była błędnie skonstruowana i przekraczała granice swobody Umów podczas gdy z uzasadnienia wyroku dopuszczalność funkcjonowania w obrocie gospodarczym umów kredytu indeksowanego;

15. Naruszenie art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy prawo bankowe (tzw. Ustawa Antyspreadowa) przez jego błędną wykładnię, co doprowadziło do nieuwzględnienia faktu, iż wejście w życie tej ustawy uchyliło potencjalną abuzywność postanowień Umowy dotyczących mechanizmu indeksacji;

16. Naruszenie art. 358 § 2 k.c., w związku z art. 1 ustawy Przepisy wprowadzające kodeks cywilny poprzez jego niezastosowanie do umowy o charakterze ciągłym, zawartej przed jego wejściem w życie i niedokonanie oceny skutków nieważności Umowy wg stanu na dzień zaistnienia sporu, tj. z uwzględnieniem możliwości zastosowania do rozliczeń średniego kursu NBP;

17. Naruszenie art. 354 k.c. w zw. z art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie, wynikające z nietrafnego przyjęcie, że po usunięciu z Umowy abuzywnych postanowień nie jest możliwe zastosowanie średniego kursu NBP z uwagi na brak takiego zwyczaju, pomimo iż bezsporne jest iż zwyczaj taki istnieje i był stosowany właśnie na gruncie niniejszego stanu faktycznego przez długie lata (rozliczanie kredytu wg kursu średniego NBP) a w prawie polskim ugruntowana jest w orzecznictwie i piśmiennictwie zasada stosowania kursu średniego NBP do umów przewidujących rozliczenia w walucie ale nie przewidujących sposobu określania tego kursu;

18. Naruszenie art. 395 k.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez jego błędne niezastosowanie w niniejszej sprawie, albowiem Sąd uwzględniając powództwo na tej podstawie jakoby Umowa po usunięciu z niej rzekomo abuzywnych postanowień nie nadawała się do wykonania i była nieważna, w rzeczywistości umożliwił powodowi odstąpienie od Umowy, która stała się dla niego nieopłacalna ze względu na niezależny od stron, późniejszy i nieistniejący w dacie kontraktowania wzrost kurs CHF, czyli po zmaterializowaniu się znanego powodowi i akceptowanego na etapie zawierania Umowy ryzyka walutowego. W dodatku owo szczególne „odstąpienie” nastąpiło po skorzystaniu ze świadczenia pozwanego, po powiększeniu majątku powoda wskutek skorzystania z tego świadczenia oraz w oparciu o jednostronne oświadczenie woli powoda - co uzasadnia stwierdzenie, iż takie roszczenie stanowi nadużycie prawa i nie korzysta z ochrony.

19. Naruszenie z art. 61 k.c. oraz art. 65 k.c. i poprzez jego niezastosowanie wyrażające się w pominięciu okoliczności, iż w razie uznania, że Umowa po wyeliminowaniu z niej rzekomo niedozwolonych postanowień jest nieważna, powód dokonywał wielokrotnie uznania swojego długu, poprzez czynności faktyczne (spłata rat kredytu w kwotach i terminach wynikających z Umowy przez ponad 10 lat) i prawne (złożenie Wniosku o uruchomienie kredytu, zawarcie Aneksu do Umowy) i w rezultacie błędnym ustaleniu, że świadczenie powoda było nienależne, gdyż nastąpiło bez podstawy prawnej - podczas gdy nawet w razie uznania że sama Umowa jest nieważna, strony łączy stosunek zobowiązaniowy wynikający ze złożonych przez nich następczo oświadczeń woli oraz czynności konkludentnych.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Wniósł też pozwany o zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa w postępowaniu przed Sądem I instancji i w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Przystępując do oceny zarzutów apelacji, w tym art. 233§1 kpc, należy podkreślić, że skuteczność zarzutu naruszenia wymienionego przepisu zależy od wskazania przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu, określenia, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, względnie wykazanie, że sąd pierwszej instancji rażąco naruszył zasady logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego i że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Podkreślenia wymaga też, że tylko ocena rażąco błędna lub oczywiście sprzeczna z treścią materiału dowodowego, nieodpowiadająca zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, może czynić usprawiedliwionym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie

poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne.

Analiza materiału sprawy, w kontekście zarzutów apelacji, nie prowadzi do wniosku by zebrany przez Sąd I instancji materiał był przez ten Sąd rażąco błędnie oceniony niezgodnie z zasadami logiki bądź doświadczenia życiowego. Skarżący nie wskazuje przy tym jakie błędy w zakresie oceny poszczególnych dowodów popełnił Sąd Okręgowy co sprawia, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. okazał się nieuzasadniony.

Zarzut naruszenia art. 227 k.p.c., art. 228 k.p.c. oraz art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c., którego podstawy skarżący upatruje w tym, że Sąd I instancji pominął dowody z zeznań świadków R. G. i P. J., zasługuje na tożsamą ocenę już to z tej przyczyny, że okoliczności, które mieli stwierdzić swoimi zeznaniami wymienieni świadkowie nie należą do istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a ponadto są one z życiowego punktu widzenia oczywiste jak chociażby to, że bank ponosi ryzyko względnie, że rynek ustala kurs walut, z tym, że w niniejszej sprawie kurs ten, na potrzeby realizacji umowy ustalał pozwany Bank w oparciu o własne tabele kursowe.

Nie naruszył też Sąd I instancji przepisów art. 245 k.p.c. ani 247 k.p.c. Dowód z przesłuchania powoda nie był skierowany przeciwko osnowie dokumentu, a służył wyjaśnieniu przyczyn dla których powód zawarł umowę i w jaki sposób ją realizował.

Trafnie też Sąd Okręgowy przyjął, że powód ma interes prawny w ustaleniu nieważności umowy aczkolwiek swojego stanowiska w tym zakresie bliżej nie uzasadnił.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód ma taki interes bowiem zawarta przez strony umowa stworzyła długoterminowy stosunek prawny, który nie został wykonany w całości, a w sytuacji gdy orzeczenie stwierdzające nieważność umowy niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 k.p.c., jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron w związku ze spłacaniem kredytu przez powoda. Tym samym, ustalające orzeczenie sądu znosi więc wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy, w związku z czym przyjąć należy, że powódka posiada interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c.

Zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. jest również bezzasadny.

Na podobną ocenę zasługują zawarte w apelacji zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego.

W szczególności Sąd Okręgowy nie naruszył art. 5 ust. 2 pkt 7 Prawa bankowego, w którym to przepisie wymieniono jedną z wielu, zdefiniowanych w art. 5 Prawa bankowego czynności bankowych i z oczywistych względów przepis ten nie miał zastosowania przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy.

Podobnie ocenić należy zarzut naruszenia art. 11 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego, który to przepis normuje obowiązek informacyjny banku, który to bank – zgodnie z wymienionym przepisem- ma obowiązek informowania o stosowanych kursach walutowych.

Nie naruszył też Sąd I instancji art. 109 ust. pkt 4 Prawa bankowego, który to przepis – według skarżącego – należy powiązać z art. 385§2 kc. Wymieniony przepis Prawa bankowego stwarza uprawnienie do wydawania ogólnych warunków umów lub regulaminów w zakresie warunków wykonywania innych czynności usługowych banku, a przepis art. 385§2 normuje warunki formułowania wzorca umowy oraz konsekwencje niejednoznacznego sformułowania postanowień wzorca.

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd I instancji nie naruszył też art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie bowiem słusznie przyjął Sąd, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG nie pozwala na zastąpienie kursu sprzedaży z tabeli banku żadnym innym kursem ogłaszanym przez NBP, w szczególności z tej przyczyny, że przepis art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu został wprowadzony na mocy

ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz ustawy Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 228, poz. 1506), a wszedł w życie 24 stycznia 2009 roku (por. art. 3 ustawy). Z przepisów wymienionej ustawy nie wynika aby działała ona wstecz w związku z czym nie ma podstaw do zastosowania tego przepisu do umowy zawartej przed wejściem w życie omawianego unormowania.

Z wymienionych wyżej przyczyn za bezzasadny należało też uznać zarzut naruszenia art. 354 k.c. w zw. z art. 56 k.c., którego podstawy skarżący upatruje w ich niezastosowaniu i w konsekwencji – jak wywodzi autor apelacji - nietrafnym przyjęciu, że po usunięciu z umowy abuzywnych postanowień nie jest możliwe zastosowanie średniego kursu NBP.

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ustawy prawo bankowe w zw. z art. 353¹k.c. w zw. z art. 358 k.c. bowiem wbrew stanowisku pozwanego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni tych przepisów czemu dał wyraz w zaskarżonym wyroku.

Bezzasadny jest również zarzut naruszenia 385¹ §3 k.c. w związku z art. 109 ust. 1 Prawa bankowego przez jego błędne zastosowanie. Sąd I instancji trafnie przyjął i prawidłowo ocenił postanowienia umowy zawartej przez strony i w konsekwencji słusznie przyjął, że mechanizm indeksacji jest abuzywny.

Bezzasadny jest również zarzut naruszenia art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 EWG w związku z art. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 2 Konstytucji RP poprzez jego niezastosowanie bowiem wbrew stanowisku skarżącego Sąd I instancji nie zastosował „nieproporcjonalnej dla pozwanego sankcji w postaci nieważności umowy”.

Nie naruszył też Sąd Okręgowy przepisów art.385¹ § 2 k.c. w związku z art. 358 § 2 k.c. bowiem wbrew stanowisku skarżącego słusznie przyjął, że po wyeliminowaniu umownego odesłania do kursów z Tabeli A pozwanego umowa nie wiąże w pozostałym zakresie, gdyż nie nadaje się do wykonania jako umowa kredytu walutowego w CHF.

Podobnie ocenić należy zarzut naruszenia art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG bowiem – wbrew odmiennemu stanowisku pozwanego –Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że postanowienia umowy dotyczące indeksacji kształtowały prawa i obowiązki stron w sposób prowadzący do powstania rażącej dysproporcji na niekorzyść powoda.

Nie naruszył też Sąd Okręgowy przepisów art. 61 i 65 Kodeksu cywilnego bowiem nie miały one zastosowania w sprawie, podobnie jak art. 395 kc oraz art. 5 kc.

Na podobną ocenę zasługuje zarzut naruszenia art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku o zmianie ustawy prawo bankowe bowiem wejście w życie tej ustawy nie „uchyliło potencjalnej abuzywności postanowień umowy dotyczących mechanizmu indeksacji.

Wymienione powyżej okoliczności prowadzą do wniosku, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i w konsekwencji trafnie, przekonująco i zgodnie z powołanymi przezeń przepisami oraz ugruntowanym już orzecnictwem sądów polskich jak i TSUE przyjął, że zawarta przez strony umowa kredytu jest nieważna. Trafnie swoje stanowisko w tej mierze uzasadnił.

Rozstrzygnięcie to i jego przesłanki zasługują na aprobatę Sądu Apelacyjnego co sprawia, że apelację pozwanego należało uznać za nieuzasadnioną w związku z czym ulegała ona oddaleniu, a pozwany jako przegrywający sprawę w postępowaniu apelacyjnym obowiązany jest zwrócić powodowi związane z tym koszty (art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 2 pkt 6 w wz. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015 poz.1800 ze zm).

SSA Mieczysław Brzdąk